

Tredje världskrigets slut

Djärvt är det att till allmän nagelfaring utlämna sina tankar och synpunkter i rubricerat ämne. Inte minst därför att analyserna ju är tillkomna under ett ofattbart dynamiskt förlopp. Än mer gäller detta för en person som inte sällan drabbats av etablissemangets bannlysning. Vi erinrar oss t ex departementsrådet Brodins ogrundade, hemligstämplade, anklagelse om överlöperi ("övergång till fienden" sv ordb) eller försöken att tiga ihjäl hans ibland besvärliga synpunkter. Antingen därför att väktarna av god svensk säkerhetspolitik var alltför långt på efterkälken vad gäller den säkerhetspolitiska utvecklingen och inte förstod att kommentera situationen eller förstod men väntade på signal om vad man borde tycka och därför teg.

Bo Hugemark: **Tredje världskrigets slut.** Probus 1992

Huvudintrycket i ett backspegelperspektiv är att Hugemarks analys präglas av skarpsinne och är ytterst givande att läsa även idag. Tendenserna i utvecklingen — färdriktningen — som ibland kunnat skönjas först i efterhand har i ett tidigt skede av utvecklingen i allt väsentligt varit riktigt uppfattade och beskrivna av Hugemark. Överensstämmelsen med det som i detalj sedan händer under resans gång — vilket är en annan fråga — visar också ofta att författaren haft rätt. Tyvärr är detta det många oftast finner intressant, kommer ihåg. Klokskapen i det man läst bedöms därför tyvärr i stor utsträckning utifrån detta. Ändå är inslaget av spådom när det gäller detaljhändelser så påtagligt. Tillfälligheter, som inte sällan styr utvecklingen för lång tid, låter sig ju knappast förutses.

Även om de ibland kan ligga "i farans riktning" eller längs färdvägen har förutsägelser av det slaget mest karaktären av gissningar, låt vara välgrundade.

Februari 1990 ställer Hugemark frågan om vad som hänt om Honecker med polistruppernas hjälp lyckats få stopp på demonstrationerna i Leipzig i oktober 1989. I dag är det lätt att glömma att fortfarande den 8 november 1989 var Sveriges officiella hållning till kommunistdiktaturerna sådan att Estland t ex inte ansågs ockuperat eller ens annekterat. Kommunismens intressesfär var alltså alltså fast accepterad hos oss. Vem hade då rest ett finger för att hjälpa DDR:s förtryckta medborgare till frihet om ett Himmelska Fridens Torg hade utspelats på olika östtyska demonstrationsplatser? Hade på motsvarande sätt Bukarestborna inspirerats till protester om Timisoara-oroligheterna kvävts i blod?

En viss ödmjukhet kunde sålunda vara på sin plats hos dem som fortfarande anspråksfullt spår om framtiden. Trots detta slog t ex Lars Ångström i Nattcafés debatt med Hugemark den 5 augusti i år fast att militära styrkor bli för Estland och Lettlands försvar har spelat ut sin roll. Säkerheten skulle bäst tillgodoses genom att betala Ryssland de 40 miljarder till bostäder m m Moskva bland mycket annat kräver för att dra bort huvuddelen av styrkorna före mitten av decenniet.

Förhoppningsvis kan Hugemarks bok öppna ögonen på någon i denna och liknande frågor. Boken kan i vart fall tjäna som exempelsamling att utnyttjas i försvarsdebatten gentemot dem som i nära nog *alla* lägen dömer ut militära medel som en del i den säkerhetspolitiska arsenalen. Den analyserar sålunda steg för

steg socialismens undergång, våra egna svårigheter att idémässigt och intellektuellt hantera ett dynamiskt händelseförlopp när invanda föreställningar och officiellt sanktionerade dogmer blir förlegade. Nästan alla tongivande som hörts i debatten erkänner först nu, sent omsider, t ex marknadsekonomi som grunden för välbefinnande. Debatten rör ju de facto främst hur omfattande statsmaktens inflytande skall vara, höjden på det sociala skydds-nätet och ansvarsfördelningen för att klara välfärden. Även här är Huges reflexioner tänkbara. Intressant på liknande sätt är avsnittet om svensk neutralitetspolitik där det ju nu börjat röra på sig i debatten. Kommentarer och reflexioner omkring Saddams situation, beslutsalternativ och hans chansningar i samband med Gulfkriget är också av stort

värde. Detta gäller inte minst när vi själva ska försöka kartlägga vårt eget framtida läge i en ny-gammal värld.

Det avslutande säkerhetspolitiska kalendariet torde vara av stort värde – inte minst för att sätta in analyserna i ett riktigt perspektiv, befriat från efterhandskonstruktioner.

För den som vill erinra/lära sig vad som hände de dramatiska åren då demokratin besegrade proletariats diktatur, marknadsekonomi vann i styrka, socialismen med sin nödvändiga planhushållning kollapsade och blottade all ondska, förödelse och ett stort svärbemästrat hot mot freden, människorna och miljön är Huges sammanställda analyser en utmärkt lärobok. Kanske vågar man t o m hoppas att den kan användas i utbildningssammanhang.